

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ

**Кафедра російської мови
Кафедра історії російської літератури**

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З РОСІЙСЬКОЇ
МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ВСТУПНИКІВ НА НАВЧАННЯ ЗА
ОКР "МАГІСТР", "СПЕЦІАЛІСТ" ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ
"РОСІЙСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА; ІНОЗЕМНА МОВА"**

**Затверджено Вченою радою Інституту філології,
протокол № 7 від 21 лютого 2011 року.**

Київ – 2011

Іспит за фахом як форма вступного випробування для навчання за освітньо-кваліфікаційними рівнями "магістр", "спеціаліст" спеціальності "російська мова і література; іноземна мова" відбувається відповідно до "Правил прийому до Київського національного університету імені Тараса Шевченка на 2011/2012 навчальний рік" і має форму індивідуального екзаменування членами атестаційної комісії з фаху із вступником на відповідний рівень навчання.

Іспит передбачає відповідь вступника на запитання (теоретичні), а також виконання завдання на уміння практично застосовувати набуті знання з фаху відповідно до затвердженої програми вступних випробувань з відповідних фахових дисциплін, що за змістом і обсягом включають навчальний матеріал підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем "бакалавр".

Вступникові пропонуються по 3 питання відповідно з російської мови і літератури, причому одне з трьох питань має практичне спрямування (мовний аналіз невеликого текстового фрагмента; літературознавчий аналіз запропонованого програмового твору).

Максимальна кількість балів, що їх може набрати вступник, становить 100. Відповіді на запропоновані при екзаменуванні запитання і виконання відповідних завдань оцінюються такими балами (нижче наводиться максимально можлива кількість балів з кожного запитання (завдання)).

Спеціальність **"російська мова і література; іноземна мова"**, предмет **"російська мова і література"**

<i>Запитання (завдання)</i>	<i>Максимальна кількість балів</i>
1. Запитання з російської мови	15
2. Запитання з російської мови	15
3. Завдання з російської мови (мовний аналіз текстового фрагмента)	20
4. Запитання з російської літератури	15
5. Запитання з російської літератури	15
6. Завдання з російської літератури (літературознавчий аналіз художнього твору)	20

I. РОСІЙСЬКА МОВА

1. Сучасна російська мова

ЛЕКСИКОЛОГИЯ. ФРАЗЕОЛОГИЯ. ЛЕКСИКОГРАФИЯ

Слово как основная единица русского языка, его основные признаки и функции.

Лексическое значение слова. Многоаспектность изучения лексического значения в современной лингвистике. Основные типы лексических значений слова (концепция акад. В. В. Виноградова и современные теории).

Структура лексического значения. Типология сем.

Моносемия и полисемия в русском языке. Вопрос о лексико-семантических вариантах многозначного слова. Способы образования полисемии. Метафора и метонимия как виды переноса наименований и переосмысления значений в русском языке.

Лексическая омонимия в русском языке. Типы лексических омонимов по происхождению и структуре. Словари омонимов русского языка.

Лексические синонимы в русском языке. Синонимический ряд и его доминанта. Синонимическое гнездо. Типы синонимов, их семантические и стилистические функции. Словари синонимов.

Антонимия в русском языке. Структурные и семантические типы антонимов. Словари антонимов русского языка.

Системные отношения в русской лексике: парадигматические, синтагматические, эпидигматические отношения. Способы их структуризации. Лексические микросистемы.

Состав русской лексики с точки зрения ее происхождения. Исторические и этимологические словари русского языка.

Состав русской лексики с точки зрения активного и пассивного запаса. Неографические издания 70–80-х гг. и последних лет.

Состав русской лексики по стилевой принадлежности и эмоционально-экспрессивной окрашенности.

Фразеология как раздел науки о русском языке. Понятие фразеологической единицы. Основные типы фразеологических единиц в концепции В. В. Виноградова и современных теориях, их дифференциальные признаки.

Лексикография как раздел науки о русском языке. Лингвистические и энциклопедические словари. Толковые словари русского языка как основной лексикографический тип (общая характеристика).

ФОНЕТИКА

Три аспекта фонетики. Лингвистический аспект. Понятие фонемы.

История возникновения и основные положения Московской и Ленинградской фонологических школ.

Система русских гласных. Основные черты русского безударного вокализма.

Основные противопоставления в системе русских согласных.

Типы звуковых изменений в современном русском языке.

Теории слога и слогоделения.

Суперсегментные единицы в русском языке.

Принципы русской графики. Нормы орфографии и орфоэпии.

СЛОВООБРАЗОВАНИЕ

Морф, алломорф, морфема.

Классификация морфем в русском языке.

Производные и непроизводные слова.

Морфемная и словообразовательная структура слова (морфемный и словообразовательный анализ).

Членимость и производность слов в синхронии и диахронии.

Способы словообразования в русском языке.

Комплексные единицы словообразования.

МОРФОЛОГИЯ

Грамматическая категория. Словоизменяемые и несловоизменяемые категории.

Проблема выделения частей речи в русском языкознании.

Грамматические категории имени существительного.

Семантико-грамматическая характеристика имени прилагательного.

Числительное как часть речи.

Семантика и грамматический статус местоименных слов.

Глагол как часть речи. Вопрос об объеме глагольных форм.

Собственно глагольные грамматические категории: категория вида, категория залога, категория наклонения, категория времени, категория лица.

Наречие и категория состояния.

Служебные части речи.

СИНТАКСИС

Типология синтаксических связей и отношений в современном русском языке.

Словосочетание как единица синтаксиса.

Простое предложение как синтаксическая единица. Аспекты его изучения в русском синтаксисе.

Формальная организация простого предложения в русском языке и ее описание.

Семантическая организация простого предложения в русском языке и ее описание. Основные направления ее изучения в русской синтаксической науке.

Коммуникативная организация простого предложения в русском языке.

Осложнение простого предложения. Его виды.

Сложное предложение как единица синтаксического строя русского языка. Грамматическое значение сложного предложения. Принципы классификации.

2. Историческая грамматика.

История русского литературного языка

Процесс падения редуцированных в древнерусском языке и его последствия.

Система русских гласных и согласных, их история.
История формирования системы склонения имен существительных в русском языке.
Система времен глагола в древнерусском языке.
Диалектное членение русского языка. Основные диалектные словари.
История решения проблемы происхождения древнерусского литературного языка.
Принципы периодизации истории русского литературного языка.
Типы литературного языка древнерусской народности, их характеристики.
А. С. Пушкин – основоположник «нового» русского литературного языка: традиции и новаторство.

3. Стилистика и культура речи

Функционально-стилевая система русского языка.
Проблема нормы современного русского языка.
Основные коммуникативные качества русской речи.

ЛИТЕРАТУРА

СЕМАНТИКА. ЛЕКСИКОЛОГИЯ. ФРАЗЕОЛОГИЯ ЛЕКСИКОГРАФИЯ

1. *Виноградов В. В.* Лексикология и лексикография. Избранные труды. – М.: Наука, 1977.
2. *Денисов П. Н.* Лексика русского языка и принципы её описания. Изд. 2. – М.: Русский язык, 1993.
3. *Караулов Ю. Н.* Общая и русская идеография. – М.: Наука, 1976.
4. *Новиков Л. А.* Семантика русского языка. – М.: Высшая школа, 1982.
5. *Шмелев Д. Н.* Современный русский язык. Лексика. – М.: Просвещение, 1977.
6. *Русский язык конца XX столетия (1985–1995).* – М., 1996.

ФОНЕТИКА. ФОНОЛОГИЯ. ОРФОЭПИЯ

1. *Брызгунова Б. А.* Звуки и интонация русской речи. Изд. 3. – М.: Русский язык, 1977.
2. *Буланин Л. Л.* Фонетика современного русского языка. – М.: Высшая школа, 1970.
3. *Панов М. В.* Современный русский язык: Фонетика. – М.: Высшая школа, 1979.
4. *Ушаков Д. Н.* Современный орфографический словарь русского языка / Д. Н. Ушаков. – М.: Дом. XXI век : РИПОЛ классик, 2010. – 511 с.
5. *Иванова Т. Ф.* Новый орфоэпический словарь русского языка : произношение, ударение, грамматические формы : около 40000 слов / Т. Ф. Иванова. – 6-е изд., стер. – М.: Дрофа, 2009. – 892 с.

РУССКОЕ ПИСЬМО. ГРАФИКА. ОРФОГРАФИЯ. ПУНКТУАЦИЯ

1. *Валгина Н. С.* Современный русский язык: Пунктуация. – М.: Высшая

школа, 1989.

2. *Иванова В. Ф.* Современная русская орфография. – М.: Высшая школа, 1991.
3. *Кузьмина О. М.* Теория русской орфографии: Орфография в ее отношении к фонетике и фонологии. – М.: Наука, 1981.
4. *Панов М. В.* И все-таки она хорошая! Рассказ о русской орфографии, ее достоинствах и недостатках. – М.: Наука, 1964.
5. *Теория письма. Графика. Орфография.* – В кн. Современный русский язык. Под ред. В. А. Белошапковой. Изд. 3-е. М.: Высшая школа, 1989.

СЛОВООБРАЗОВАНИЕ

1. *Земская Е.А.* Современный русский язык. Словообразование. – М., 1973.
2. *Земская Е.А.* Словообразование. // Современный русский язык. Под ред. В. А. Белошапковой. Изд. 2. М.: Высшая школа, 1989.
3. *Основные понятия морфемики. Словообразование.* // Русская грамматика. Т. 1. – М.: Наука, 1980.
4. *Шанский Н.М., Тихонов А.Н.* Современный русский язык. В 3-х ч. – Ч. 2. Словообразование. Морфология.

МОРФОЛОГИЯ

1. *Виноградов В. В.* Русский язык. Грамматическое учение о слове. Изд. 3. – М.: Высшая школа, 1986.
2. *Милославский И. Г.* Грамматические категории в современном русском языке. – М.: Просвещение, 1981.
3. *Морфология* // Русская грамматика. Т. 1. – М.: Наука, 1980.
4. *Сидоренко Е.Н.* Морфология современного русского языка. – В. 2-х ч. – Симферополь, 2002-2003.
5. *Шанский Н.М., Тихонов А.Н.* Современный русский язык. В 3-х ч. – Ч. 2. Словообразование. Морфология.

СИНТАКСИС

1. *Арутюнова Н. Д.* Предложение и его смысл. Логико-семантические проблемы. – М.: Наука, 1976.
2. *Виноградов В. В.* Из истории изучения русского синтаксиса. – М.: МГУ, 1958.
3. *Грамматика русского языка.* Т. 3, ч.1. – М.: Наука, 1954. (Введение).
4. *Золотова Г. А.* Коммуникативные аспекты русского синтаксиса. – М.: Наука, 1982.
5. *Ковтунова И. И.* Современный русский язык. Порядок слов и актуальное членение предложения. – М.: Просвещение, 1976.
6. *Ломтев Т. П.* Общее и русское языкознание. Избранные работы. – М.: Наука, 1976, (раздел II, ч. 2 «Синтаксис»).
7. *Падучева Е. В.* Высказывание и его соотнесенности с действительностью. – М.: Наука, 1985.
8. *Пешковский А. И.* Русский синтаксис в научном освещении. Изд. 7, М.: Учпедгиз, 1956.
9. *Поспелов Н. С.* Мысли о русской грамматике. Избранные труды. – М.: Наука, 1990. (раздел II. Вопросы синтаксиса русского языка)

10. *Русская грамматика*. Т. I, М.: Наука, 1980.
11. *Синтаксис // Современный русский язык*. Под ред. В. А. Белошапковой. Изд. 2. – М.: Высшая школа, 1989.
12. *Фортуатов Ф. Ф.* Избранные труды. Т. 1–11. – М.: Учпедгиз, 1956–1957 (особенно статья: О преподавании грамматики русского языка в средней школе).
13. *Шахматов А. А.* Синтаксис русского языка. Вып. 2. – Л.: Учпедгиз, 1941.
14. *Шведова И. Ю.* О соотношении грамматической и семантической структуры предложения // Славянское языкознание. VII Международный съезд славистов. Доклады советской делегации. – М.: Наука, 1973.

СТИЛИСТИКА

1. *Виноградов В.В.* Избранные труды: Язык и стили русских писателей. – М.: Наука, 1990.
2. *Виноградов В. В.* О языке художественной прозы. Избранные труды. – М.: Наука, 1980.
3. *Винокур Г. О.* Филологические исследования: лингвистика и поэтика. – М.: Наука, 1990.
4. *Винокур Т. Г.* Закономерности стилистического использования языковых единиц. – М.: Наука, 1980.
5. *Стилистика русского языка : учебник для студентов высших учебных заведений / М. Н. Кожина, Л. Р. Дускаева, В. А. Салимовский.* – 2-е изд. – М.: Флинта : Наука , 2010.
6. *Шмелев Д. Н.* Русский язык в его функциональных разновидностях. – М.: Наука, 1977.
7. *Якобсон Р. О.* Работы по поэтике. – М.: Прогресс, 1987.

КУЛЬТУРА РУССКОЙ РЕЧИ

1. *Актуальные проблемы культуры речи*. М.: Наука, 1970.
2. *Граудина Л. К.* Вопросы нормализации русского языка. Грамматика и варианты. – М.: Наука, 1980.
3. *Культура русской речи : учебник для студентов высших учебных заведений / [Виноградов С. И. и др.]; отв. редакторы Л. К. Граудина, Е. Н. Ширяев.* – М.: Норма, 2008. – 549 с.
4. *Ширяев Е.Н.* Культура русской речи: теория, методика, практика / Изв. РАН. Серия литературы и языка. Т. 51. – М., 1992.

ИСТОРИЧЕСКАЯ ГРАММАТИКА

1. *Борковский В.И., Кузнецов П.С.* Историческая грамматика русского языка. Изд. 2. – М.: Изд. АН СССР, 1965.
2. *Горшкова К. В., Хабургаев Г. А.* Историческая грамматика русского языка. – М.: Просвещение, 1981.
3. *Дурново Н.Н.* Введение в историю русского языка. Изд. 2. – М.: Наука, 1969.
4. *Иванов В.В.* Историческая грамматика русского языка. – М.: Просвещение, 1990.
5. *Историческая грамматика русского языка: Морфология. Глагол.* – М.: Наука, 1982.

6. *Историческая* грамматика русского языка. Ч. 1. Синтаксис. Простое предложение. – М.: Наука, 1978.
7. *Историческая* грамматика русского языка. Ч. 2. Синтаксис. Сложное предложение. – М.: Наука, 1979.
8. *Колесов В.В.* История русского языка. М., С.-П., 2005.
9. *Якобсон Р.О.* Принципы исторической фонологии // Якобсон Р. Избранные работы. – М.: Прогресс, 1985.

РУССКАЯ ДИАЛЕКТОЛОГИЯ

1. *Аванесов Р. И.* О двух аспектах предмета диалектологии – В кн. Общеславянский лингвистический атлас. Материалы и исследования. – М.; Наука, 1965.
2. *Гольдин В. Б.* Парадигмы диалектологического знания и проблемы языковой личности // Русский язык и современности. Проблемы и перспективы развития русистики. Всесоюзная научная конференция. М., 20-23 мая 1993 г. Доклады. Ч. 1. – М.: 1991.
3. *Захарова К. Ф., Орлова В. Г.* Диалектное членение русского языка. – М.: Просвещение, 1970.
4. *Русская диалектология.* Под ред. Р.И. Аванесова и Г. Орловой. Изд. 2. – М.: Наука, 1965.
5. *Сороколетов Ф.П., Кузнецова О.Д.* Очерки по русской диалектной лексикографии, Л.: Наука, 1987.

Орієнтовні зразки запитань

1. Основные типы лексических значений слова (концепция акад. В. В. Виноградова и современные теории).
2. Метафора и метонимия как виды переноса наименований и переосмысления значений в русском языке.
3. Системные отношения в русской лексике: парадигматические, синтагматические, эпидигматические отношения. Способы их структуризации. Лексические микросистемы.
4. Фразеология как раздел науки о русском языке. Понятие фразеологической единицы.
5. Лексикография как раздел науки о русском языке. Лингвистические и энциклопедические словари. Толковые словари русского языка как основной лексикографический тип (общая характеристика).
6. История возникновения и основные положения Московской и Ленинградской фонологических школ.
7. Типы звуковых изменений в современном русском языке.
8. Суперсегментные единицы в русском языке.
9. Морф, алломорф, морфема.
10. Производные и непроизводные слова.
11. Морфемная и словообразовательная структура слова (морфемный и словообразовательный анализ).
12. Грамматическая категория. Словоизменяемые и несловоизменяемые категории.

13. Проблема выделения частей речи в русском языкознании.
14. Числительное как часть речи.
15. Семантика и грамматический статус местоименных слов.
16. Собственно глагольные грамматические категории: категория вида, категория залога, категория наклонения, категория времени, категория лица.
17. Наречие и категория состояния.
18. Формальная организация простого предложения в русском языке и ее описание.
19. Сложное предложение как единица синтаксического строя русского языка. Грамматическое значение сложного предложения. Принципы классификации.
20. Процесс падения редуцированных в древнерусском языке и его последствия.
21. История формирования системы склонения имен существительных в русском языке.
22. История решения проблемы происхождения древнерусского литературного языка.
23. Принципы периодизации истории русского литературного языка.
24. А.С. Пушкин – основоположник «нового» русского литературного языка: традиции и новаторство.
25. Функционально-стилевая система русского языка.

Зразки текстів для лексико-граматичного аналізу

1. *Вспомните, что писатели, которых мы называем вечными или просто хорошими и которые пьют нас, имеют один общий и весьма важный признак: они куда-то идут и вас зовут туда же, и вы чувствуете не умом, а всем своим существом, что у них есть цель серьезная и значительная (Чехов).*
2. *Казалось, что нас впустили в дремучий светлый край, где можно увидеть, как на глазах раскрываются лесные цветы, как с них медленно стекает на подставленную ладонь роса, как шевелится бурый лист и как из-под него прорастает, расправляя плечи под своим маленьким коричневым армячком, коренастый гриб-боровик (Паустовский).*
3. *Солнце перед самым закатом вышло из-за серых туч, покрывающих небо, и вдруг багряным светом осветило лиловые тучи, зеленоватое море, белые строения города; по воде разносятся звуки какого-то старинного вальса, который играет полковая музыка на бульваре, и звуки выстрелов с бастионов, которые странно вторят им (Л. Толстой).*
4. *Пусть она на вас не обращала никогда никакого внимания, пусть вы сами никогда и не пытались даже полюбить ее, пусть вы потом встречали женщин умных, чутких, красивых, ни один образ не застелет этого неуловимо-своеобразного тонкого образа (Куприн).*

5. Нередко оказывается, что писатель, которому долго приписывали чрезвычайную глубину идей и от которого ждали чрезвычайного и широкого влияния на движение общества, обнаруживает под конец такую жидкость и такую крохотность своей основной идейки, что никто даже и не жалеет о том, что он так скоро умел исписаться (Достоевский).

II РОСІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Російська література в контексті світових літератур. Принципи періодизації російської літератури на естетичній основі. Особливості розвитку жанрової системи російської літератури. Динаміка стильового розвитку російської літератури. Взаємодія “великих стилів”, “стилів епохи” та індивідуальних стилів. Уявлення про літературні епохи. Основні школи та напрямки літературознавчих досліджень з історії російської літератури. Дослідження з історії російської літератури в Україні, у Київському університеті. Роль критики в літературному процесі.

1. Середньовічна література

Особливості російської середньовічної літератури. Жанрова система та її трансформація. Розвиток жанру агіографії та його основні особливості. Риси проторенесансу в творах XV ст. Стильова динаміка середньовічної літератури. Другий південнослов'янський вплив. Емоційно-експресивний стиль. Стильова своєрідність літератури XVI-XVII століть. Побутова повість XVII століття. Історичні повісті періоду “смути”. Демократична сатира. “Житіє протопопа Аввакума”, художнє новаторство цього твору. Розвиток особистісного начала в мистецтві слова. Основні риси “перехідного” періоду розвитку російської літератури: нова модель світу та концепція людини.

2. Література XVIII сторіччя

Особливості розвитку літератури у Петровський період. Російський класицизм, його національно-історична своєрідність. Реформа російського віршування XVIII ст. Літературна діяльність М.Ломоносова. Поетичні твори, філологічні праці. Теорія класицизму і драматургія О.Сумарокова. Розвиток поезії у другій половині XVIII ст., жанр поеми. Творчість В.Майкова, І.Богдановича, М.Хераскова. Поетичне новаторство Г.Державіна. Белетристика другої половини XVIII ст., становлення жанру роману в російській літературі. Творчість Ф.Еміна, М.Чулкова. Розвиток драматургії у другій половині XVIII ст. Специфіка комедії Д.Фонвізіна “Недоросль”, риси просвітницького реалізму в п'єсі. Сентименталізм як напрямок в російській літературі останньої чверті XVIII ст. Проза М.Карамзіна. Художні відкриття письменників-сентименталістів у жанрі повісті.

3. Література першої половини XIX сторіччя

Поетична творчість В.Жуковського. Російський романтизм: загальна характеристика. Комедія О.Грибоедова “Лихо з розуму”: основні художні особливості. Поетика роману О.Пушкіна “Євгеній Онегін”. Жанр поеми у творчості О.Пушкіна. Лірика О.Пушкіна: мотиви і жанри. Новаторство драматургії О.Пушкіна. Проза О.Пушкіна: проблематика і жанрові особливості. Основні мотиви і жанри поетичної творчості М.Лермонтова. “Герой нашого часу” М.Лермонтова як психологічний роман. Жанрово-стилістичні і композиційні особливості творів М.Гоголя (“Петербурзькі повісті”, “Ревізор” “Мертві душі”). “Натуральна школа”: загальна характеристика естетичної програми. Художня проза О.Герцена.

4. Література другої половини XIX сторіччя

Імпресіоністичне начало в ліриці А.Фета. Філософська лірика Ф.Тютчева. Поетика романів І.Тургенєва. Проблема героя в романістиці І.Гончарова. Драматургічні принципи О.Островського, їх динаміка. Національно-культурний компонент в поезії М.Некрасова. Своєрідність сатири М.Салтикова-Щедріна. Філософсько-етична проблематика та її художнє втілення в творчості Ф.Достоевського (“Злочин і кара”, “Ідіот”, “Біси”, “Брати Карамазови”). “Війна і мир” Л.Толстого - роман епопея: своєрідність жанру. Особливості психологічного аналізу в прозі Л.Толстого. Новаторство Чехова-прозаїка. Естетична концепція Чехова-драматурга.

5. Література межі XIX-XX ст.

Стильові системи, художні напрямки і течії межі XIX-XX ст. Поетика прози О.Купріна. Своєрідність творчого методу Л.Андрєєва. Концепція героя прози М.Горького межі XIX-XX ст. Драматургія М.Горького. Стиль прози І.Буніна. Естетичні основи символізму. Художня своєрідність поезії В.Брюсова. Основні мотиви лірики О.Блока. Поетика символістського роману. Акмеїзм. Творчість М.Гумільова. Суспільна й естетична програма російського футуризму, основні футуристичні об'єднання. Рання творчість В.Маяковського. Художня система В.Хлебнікова.

6. Література XX ст.

Основні літературні течії, письменницькі об'єднання та групи 1917-20-х років. Особливості літературного розвитку 20-30-х років. Художнє новаторство поезії М.Цветаєвої, Б.Пастернака, В.Маяковського. Поетична творчість С.Єсеніна, традиції фольклору та російської класики в його поезіях. Художня своєрідність лірики О.Мандельштама, Г.Ахматової. Розвиток прози 20-30-х років. Проза Б.Пільняка, І.Бабеля про громадянську війну. Роман-антиутопія Є.Замятіна “Ми”, новели письменника. Відображення історії та духовних пошуків інтелігенції в романі М.Горького “Життя Кліма Самгіна”. Художня своєрідність роману-епопеї М.Шолохова “Тихий Дон”. Філософська

проблематика, концепція людини і світу в прозі А.Платонова. Розквіт сатири у російській літературі 20-х років (М.Зощенко, В.Маяковський, М.Ердман, І.Ільфа та Є.Петров). Творчість М.Булгакова - прозаїка та драматурга. Поетика роману “Майстер і Маргарита”. Загальна характеристика літератури “першої хвилі” еміграції.

Ідейно-художня своєрідність літератури періоду Великої Вітчизняної війни. Розвиток жанрів поезії та публіцистики. Поема О.Твардовського “Василій Тьоркін”. Основні риси літературного процесу першого післявоєнного десятиліття. Філософська проблематика романів Л.Леонова. Поетика роману “Доктор Живаго” Б.Пастернака. Поезія “відлиги”: стильове розмаїття і художні відкриття. Ідейно-художня своєрідність прози про Велику Вітчизняну війну (твори 1960-1980-х рр.). Онтологічна проблематика у літературі про село 1960-1980-х рр. Риси літературного процесу кінця 1980-1990 рр. (на матеріалі аналізу 1-2 творів). Поезія Й.Бродського: загальна характеристика. Ідейно-художня своєрідність поезії О.Твардовського. Жанр антиутопії в російській літературі ХХ ст. Жанрово-тематична своєрідність драматургії 1960-1990-х рр. Специфіка художнього втілення теми Росії у прозі російського зарубіжжя “третьої хвилі”. Соціально-моральна проблематика прози О.Солженіцина. Основні риси літературного процесу 1990-2010 років. Українські мотиви в російській літературі ХХ ст. Специфіка постмодернізму в російській літературі. Спільність форм художньої свідомості в російській та українській літературі ХХ ст. Художні парадигми реалізму, авангарду, постмодернізму в літературі ХХ ст. Втілення текстів російської літератури засобами інших видів мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

- История русской литературы*: В 4-х т. - М. - Л., 1982-1983.
- История русского романа*: В 2-х т. - М., 1962-1964.
- История русской поэзии*: В 2-х т. - Л., 1969. - Т.2.
- История русской драматургии*: В 2-х т. - Л., 1982-1987.
- История всемирной литературы*. - М., 1990. - Т.4-9.
- Теория литературы*: Том IV. Литературный процесс. - М., 2001.
- Теория литературы*: Том III. Роды и жанры. - М., 2003.
- Развитие реализма в русской литературе*: В 3-х т. - М., 1973.
- Проблемы типологии русского реализма*. - М., 1969.
- Русская литература рубежа веков (1890-е - начало 1920-х годов)*. Кн. 1-2. - М., 2000-2001.
- Історія російсько-українських літературних зв'язків*: У 2-х т. - К., 1987.
- Русские драматурги XVIII-XIX вв.: Монографические очерки в 3 т.* - Л.; М., 1961.
- Гуковский Г.А.* Русская литература XVIII в. - М., 1939.
- Федоров В.И.* История русской литературы XVIII в. - М., 1990.
- Орлов П.А.* История русской литературы XVIII в. - М., 1991.
- Лебедева О.Б.* История русской литературы XVIII в. - М., 2003.
- История русской литературы XIX века*. Под ред. проф. Петрова. - М., 1985.
- Сакулин П.Н.* Русская литература: Социолого-синтетический обзор литературных стилей. - М., 1929.

- Сиповський В.* Україна в російському письменстві. 1801-1851. - К., 1928. Ч.1.
- Соколов А.Н.* История русской литературы XIX века (первая половина). - М., 1985.
- История русской литературы. Вторая половина / Под ред. проф. Н.Скатова.* - М., 1987.
- Очерки истории русской культуры второй половины.* - М., 1976.
- Поспелов Г.Н.* История русской литературы XIX века (1840-1840). - М., 1978.
- Кулешов В.И.* История русской литературы XIX века (70-90-е годы). - М., 1983.
- История русской литературы XIX века (вторая половина). / Под. ред. Н.Н.Скатова.* - М., 1987.
- История русской литературы XIX века (вторая половина) / Под. ред. С.М. Петрова.* - М., 1987.
- Теплинский М.В.* История русской литературы XIX века. - К., 1991.
- Русская литература XX века. В двух томах. Под. ред. Л.П.Кременцова.* - М., 2005.
- Голубков М.М.* Русская литература XX века. После раскола. Учебное пособие. - М., 2001.
- Гордович К.Д.* История отечественной литературы XX века. Пособие для гуманитарных вузов. - СПб., 2000.
- Русская литература XX века: Школы, направления, методы творческой работы.* - М., 2002.
- Мусатов В.В.* История русской литературы первой половины XX века. - М., 2001.
- Лейдерман Н., Липовецкий М.* Современная русская литература: 1950-1990-е годы. В 2-х т. - М., 2002.
- Русская литература XX века: Учебное пособие в 2-х т.* - М., 2003.
- Современная русская литература (Ю.И.Корзов, Л.И.Шевченко, И.С. Заярная) - К., 2003.*
- Шевченко Л.И.* Русская проза трех последних десятилетий (70-90 годы XX века). - Kielce, 2002.
- Мережинская А.Ю.* Русская постмодернистская литература: Учебник. - К., 2007.
- Мережинская А.Ю.* Русский литературный постмодернизм. - К., 2004.
- Литература русского зарубежья. Третья волна эмиграции: Учебное пособие (Л.И.Шевченко, А.Ю.Мережинская, И.С.Заярная, К.М.Пахарева).* - К., 2003.
- Канунникова И.А.* Русская драматургия XX века. - М., 2003.
- Заярная И.С.* Барокко и русская поэзия XX ст.: Типология и преемственность художественных форм. - К., 2004.
- Нефагина Г.Л.* Русская проза конца XX века. - М., 2003.
- Белая Г.А.* Дон-Кихоты 20-х годов: «Перевал» и судьбы его идей. - М., 1989.
- Корниенко О.А.* Мифопоэтическая парадигма русской прозы 30-х годов XX века: Векторы эстетического поиска в литературе метрополии и зарубежья. - К., 2006.
- Павловский А.И.* Советская философская поэзия. Очерки о Н.Заболоцком, Л.Мартынове, А.Твардовском. - Л., 1984.

ОРІЄНТОВНІ ЗРАЗКИ ЗАПИТАНЬ

1. Принципи періодизації російської літератури на естетичній основі. Особливості розвитку жанрової системи російської літератури. Динаміка стильового розвитку російської літератури.
2. Основні школи та напрямки літературознавчих досліджень з історії російської літератури.
3. Стильова своєрідність літератури XVI-XVII століть. Побутова повість XVII століття.
4. Теорія класицизму і драматургія О.Сумарокова.
5. Сентименталізм як напрямок в російській літературі останньої чверті XVIII ст. Проза М.Карамзіна. Художні відкриття письменників-сентименталістів у жанрі повісті.
6. Поетична творчість В.Жуковського. Російський романтизм: загальна характеристика.
7. Новаторство драматургії О.Пушкіна.
8. “Герой нашого часу” М.Лермонтова як психологічний роман.
9. Жанрово-стилістичні і композиційні особливості творів М.Гоголя (“Петербурзькі повісті”, “Ревізор” “Мертві душі”).
10. Філософська лірика Ф.Тютчева.
11. Проблема героя в романістиці І.Гончарова.
12. Філософсько-етична проблематика та її художнє втілення в творчості Ф.Достоевського (“Злочин і кара”, “Ідіот”, “Біси”, “Брати Карамазови”).
13. Новаторство Чехова-прозаїка.
14. Стильові системи, художні напрямки і течії межі XIX-XX ст.
15. Своєрідність творчого методу Л.Андрєєва.
16. Естетичні основи символізму. Художня своєрідність поезії В.Брюсова. Художня система В.Хлебнікова.
17. Основні літературні течії, письменницькі об’єднання та групи 1917-20-х років.
18. Проза Б.Пільняка, І.Бабеля про громадянську війну.
19. Відображення історії та духовних пошуків інтелігенції в романі М.Горького “Життя Клима Самгіна”.
20. Філософська проблематика, концепція людини і світу в прозі А.Платонова.
21. Ідейно-художня своєрідність прози про Велику Вітчизняну війну (твори 1960-1980-х рр.).
22. Риси літературного процесу кінця 1980-1990 рр. (на матеріалі аналізу 1-2 творів).
23. Жанр антиутопії в російській літературі XX ст.
24. Українські мотиви в російській літературі XX ст.
25. Специфіка постмодернізму в російській літературі.